

Kraków, dnia 08.02.2022 rok

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Prof. dr hab. Ewa Bujwid-Kurek
Katedra Filozofii Polityki
Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

RECENZJA

dysertacji doktorskiej Pani mgr Karoliny Marii Skobejko pt. "Franjo Tuđman jako przywódca polityczny" napisanej w dyscyplinie nauki o polityce i administracji pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Radosława Zenderowskiego w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Wydziału Społeczno-Ekonomicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

1. Podstawowe dane o rozprawie

Dysertacja doktorska Pani mgr Karoliny Marii Skobejko pt. "Franjo Tuđman jako przywódca polityczny", stanowi ciekawe i ważne dla **dyscypliny nauki o polityce i administracji** studium przypadku. Doktorantka zajmując się jednym z ważnych polityków, wpieryw jugosłowiańskich, a następnie od 1991 roku chorwackich, dokonała udanej zresztą, oceny przywództwa politycznego. Niewątpliwą wartością tej rozprawy jest połączenie sfery „abstrakcyjnej” z sytuacyjną, teorii i praktyki. Stąd też rozprawa ma charakter deskryptywno-eksploracyjny, tym samym wypełnia naukowo niezagospodarowaną przestrzeń w tej tematyce, co szczególnie jest warte docenienia.

Instytut Nauk
Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych

2. Merytoryczna ocena rozprawy

Biorąc pod uwagę aspekt merytoryczny rozprawy, zwraca uwagę staranny dobór kwestii korespondujących z naczelną tezą, hipotezami i stawianymi pytaniami badawczymi. Doktorantka wybrała do swych badań ciekawie kontrowersyjnego polityka jakim był bez wątpienia *Franjo Tuđman*. Należy docenić, że nie ograniczono się tylko do biografii polityka, w tym przypadku do biografii politycznej, jak to najczęściej bywa w tego typu tematach, lecz Doktorantka dokonała rekonstrukcji badawczej polegającej na uwzględnieniu kategorii przywództwa politycznego, które stanowi nie tylko tło rozważań lecz jest także znakomitym punktem odniesienia. Warto zauważyć, że ta ważna kategoria dla dyscypliny nauki o polityce i administracji jaką jest przywództwo polityczne doczekała się wielu profesjonalnych opracowań szczególnie przez

ul. W. Reymonta 4
PL 30-059 Kraków

tel. + 48 12 663 25 36

+48 12 663 25 38

+48 12 663 25 40

+48 12 663 25 41

+ 48 12 663 27 93

+ 48 12 663 27 94

www.inp.uj.edu.pl

politologów i socjologów, co umożliwiło Doktorantce odwołanie się do istniejących koncepcji i modeli teoretycznych.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

W rozprawie zostały nie tylko poprawnie dobrane lecz także właściwie wykorzystane metody i techniki badawcze. Znajdują się tu zarówno metody jakościowe jak i ilościowe. Doktorantka bynajmniej nie bezrefleksyjnie przytacza metody badawcze przywództwa politycznego odwołując się do uznanych autorytetów w tym zakresie np. metody kontekstualne autorstwa m.in. *Anthonego Ammotra* czy *Tima Hanghtona*, co czyni w konkretnie uzasadnionym celu, by następnie wykorzystać je w analizie przywództwa politycznego *Franjo Tuđmana*. Doktorantka, w pełni uzasadnienie do badań nad przywództwem politycznym *Franjo Tuđmana* wybiera model teoretyczny *Tima Hanghtona*. Wysoko oceniam przeprowadzone przez Doktorantkę wywiady zarówno w formie ustnej jak i standardowej. Nie tylko stawiane pytania korespondujące z eksplikowanym celem badawczym oceniam wysoko lecz także precyzyjność w doborze respondentów, których wybór został przekonywująco uzasadniony, a wnioski płynące z przeprowadzonych rozmów w sposób właściwy i kompetentny wykorzystane w rozprawie. Respondentami byli przedstawiciele elit chorwackich, bezpośredni świadkowie podejmowanych decyzji politycznych przez *Franjo Tuđmana*, wśród których znaleźli się: przewodniczący chorwackiego Saboru (Parlamentu), pisarz, profesor medycyny, historyk, dyplomata, przedstawicielki środowiska dziennikarskiego. Na ss. 55-57 znajdują się notki biograficzne każdej z tych postaci, a w załączniku nr 1 odnajdujemy zapisy wszystkich przeprowadzonych rozmów.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Doktorantka wykazała się znajomością literatury przedmiotu, w tym miejscu upomniałabym się jednak o lekturę tu pominiętych, a które w moim przekonaniu w jeszcze większym stopniu mogły by wpłynąć na wartość rozprawy. Przykładowo sylwetka *Franjo Tuđmana (Tuđmana)* omówiona jest patrz: *Słownik biograficzny Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku*, red. W. Roszkowski, J. Kofman, Instytut Studiów Politycznych PAN, Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa 2004, ss. 1318-1319, G. Uzelak, *Franjo Tuđman's Nationalist Ideology*, „East European Quarterly” 1997, nr 4, E. Bujwid-Kurek, *Państwa poługosłowiańskie. Szkice politologiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008, ss.88- 114, D. Mikucka Wójtowicz, *Republika Chorwacji po 1990 roku – system polityczny w okresie transformacji. „Wymuszona reforma”* [w:] *Transformacja ustroju politycznego wybranych państw Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej*, podręcznik akademicki, red. E. Bujwid-Kurek, D. Mikucka - Wójtowicz, Wydawnictwo Libron, Kraków 2015, ss. 185-235, E. Bujwid-Kurek, *Pozycja głowy państwa w wybranych państwach poługosłowiańskich*, „Politeja” 2004/2, ss. 335-348, patrz też: *Fenomen prezydentury w „młodych” państwach poługosłowiańskich* [w:] *Mysł i polityka*, red. B. Szlachta, Kraków 2011, s. 284 i 285. Omawiany przypadek dysydenta Milovana Djlasa, prócz literatury przywołanej, można było nadto uzupełnić jeszcze E. Bujwid-Kurek,

Instytut Nauk
Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych

ul. W. Reymonta 4
PL 30-059 Kraków

tel. + 48 12 663 25 36

+48 12 663 25 38

+48 12 663 25 40

+48 12 663 25 41

+ 48 12 663 27 93

+ 48 12 663 27 94

2 www.inp.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

„Dysydent numer 1” w świetle lektury książki: *Milovan Djilas: Nowa klasa; analiza systemu komunistycznego* [w:] Rola opozycji w systemach demokratycznych, red. K. Łabędź, Akademia Ignatianum, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, a nade wszystko: M. Đilas, *Pisama iz zatvora. Priredio i predgovor napisao Aleksa Đilas*, Beograd 2016 w żadnym wypadku nie pomijając też sztandarowej pozycji tego autora *Nowa klasa. Analiza systemu komunistycznego*, Belgrad 1976, etc.

Warto jednak docenić, że Doktorantka sięga nie tylko po literaturę polskojęzyczną, ale także obcojęzyczną, wśród której znajdują się pozycje anglojęzyczne jak też chorwackojęzyczne, co szczególnie istotne, zważywszy na omawiany temat.

Tytuły rozdziałów i podrozdziałów w zasadzie są poprawne i odpowiadają treści w nich zawartych jednakowoż pewnym odstępstwem w mojej opinii jest podrozdział 1.1. Pojęcie przywództwa politycznego i 1.2. Przywództwo polityczne. W związku z tym, że pod względem znaczeniowym w tytułach tych nie ma różnicy – zatem pojawia się pytanie, czy konieczne jest ich rozdzielenie. W tytule podrozdziału 3.3.1/str.135 czytamy: „Partia – organizacja i ideologia”, w tym miejscu pojawia się pytanie o kolejność użytych atrybutów partii - pytanie ważne, jak się zdaje, zważywszy na politologiczny walor rozprawy. Podrozdział 3.4.2 /str.166 zatytułowany został „Polityka legislacyjna i społeczna *Franjo Tuđmana* i jej znaczenie dla budowy nowego państwa”, te dwie nierównoważne sobie w swej istocie kategorie błędnie użyto w ujęciu koniunkcji, stąd też sugerowałabym je precyzyjnie rozdzielić. Na czymś innym bowiem polega specyfika polityki legislacyjnej związana z procesem legislacyjnym, a czymś innym jest jedna z polityk publicznych jaką jest polityka społeczna. W podrozdziale 3.3.4 „Reakcje międzynarodowe wobec wyboru *Franjo Tuđmana* Przewodniczącym Prezydium SRH”, Doktorantka ogranicza rozważania sprowadzając je jedynie do opinii wyrażonej przez amerykańskich i niemieckich polityków. Wydaje się, że warto byłoby poszerzyć to spektrum i przytoczyć reakcje np.: francuskich i brytyjskich polityków. Ze wszech interesująca jak sądzę wydawać by się też mogła reakcja polityków rosyjskich oraz opinie płynące z najbliższego sąsiedztwa - państw południowo-wschodnich.

Na wartość merytoryczną, w mojej opinii, wpływają rozbudowane przypisy, w których niejednokrotnie znajdujemy szczegółowe informacje, nie burząc narracji znakomicie dopełniają treść, przykładowo patrz: przypisy: 62/str.26, 83/str.31, 96/str.33, 106/str.35, 148/str.50, 180/str.63, 191/66, 194/67, 213/72, 220,222/str.73, 244/str.77,318/str.96 itp.

Należy także docenić zamieszczone w dysertacji materiały graficzne w formie tabel, odpowiednio tabela nr 1/str.58 i 59, do której w sposób poprawny nawiązano z tekstu zwanego i zaopatrzone konkluzjami zeń płynącymi, niestety zapomniano już o tym zamieszczając tabelę nr 2/str.140.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Nauk
Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych

ul. W. Reymonta 4
PL 30-059 Kraków

tel. + 48 12 663 25 36

+48 12 663 25 38

+48 12 663 25 40

+48 12 663 25 41

+ 48 12 663 27 93

+ 48 12 663 27 94

www.inp.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

2. Formalna ocena rozprawy

Rozprawa składa się z wykazu skrótów, wstępu, czterech logicznie względem siebie ułożonych rozbudowanych rozdziałów, zakończenia, bibliografii, wykazu tabel i aneksu.

Wstęp spełnia wszystkie kryteria stawiane dla tego typu rozważań. Doktorantka poprawnie stawia tezę, hipotezy i pytania badawcze, do których odwołuje się w zakończeniu, omawia też konstrukcję rozprawy, metody badawcze, w oparciu o które dysertacja powstała, ocenia nadto literaturę przedmiotu istniejącą w wybranym temacie badawczym. Tu także Doktorantka zwróciła uwagę na ograniczenia, które uzasadnia pandemią Covid-19, co uniemożliwiło Jej przeprowadzenie wszystkich zaplanowanych badań empirycznych w Serbii jak też w Bośni i Hercegowinie.

Rozdział pierwszy (ss.14-59) dotyczy ujęcia teoretycznego przywództwa politycznego. W rozdziale drugim (ss.60 – 90) wskazano na *genezę i początki kariery politycznej Franjo Tuđmana*. W rozdziale trzecim(ss.91-191) przedstawiona została sylwetka *Franjo Tuđmana* jako pierwszego prezydenta niepodległej Chorwacji. Natomiast rozdział czwarty(ss.192-221) i ostatni zarazem poświęcony został politycznej spuściznie tego polityka. W zakończeniu (ss.222-225) zebrano wnioski końcowe z przeprowadzonych rozważań. Bibliografia (ss. 226-233) została poprawnie podzielona, jednak zabrakło osobnego wydzielenia: „Encyklopedie, słowniki, leksykony”, zwłaszcza te z dyscypliny nauki o polityce i administracji mogłyby być ze wszech miar użyteczne i wpłynąć na jeszcze większą wartość merytoryczną rozprawy. W czternastostronicowym Aneksie zamieszczono wywiady z respondentami przeprowadzone przez Doktorantkę to pozwoliło na dokładne zorientowanie się jakie pytania zostały postawione i jakie udzielane były na nie odpowiedzi. W tym miejscu watro pochwalić Doktorantkę, że stawiane pytania jak najbardziej są adekwatne do idei przewodniej dysertacji.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Nauk
Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych

Uwagi szczegółowe i sugestie:

- Zauważa się predylekcję do informowania co znajdzie się w poszczególnym rozdziale, zabieg ten uważam za zbędny, te treści powinny być przeniesione do wstępu (*notabene* tam się już znajdują) i zamieszczone w miejscu omawiania konstrukcji rozprawy.

- W dysertacji wymieniono wiele nazwisk teoretyków, niektóre osoby zostały wymienione nie tylko z imienia i nazwiska lecz także odnotowano kto jest kim np. str.15 „francuski politolog *Jean Bondel*”,str.18 „Amerykański politolog *James MacGregor Burns*”, niestety zabrakło konsekwencji gdyż w przypadku innych wymienianych osób takich adnotacji nie odnajdujemy np. *Bernard Bass*, *Robert Elgie*, *Peter G. Northouse* (str.15) itp. Co się zaś tyczy konsekwencji, upomniałabym się też o podawanie inicjałów imion lub imion pełnych, które zostały pominięte w niektóre nazwiskach jak np.: *Jakir* , *Paroš* (str. 179).

ul. W. Reymonta 4
PL 30-059 Kraków

tel. + 48 12 663 25 36

+48 12 663 25 38

+48 12 663 25 40

+48 12 663 25 41

+ 48 12 663 27 93

+ 48 12 663 27 94

4 www.inp.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

- I choć generalnie rzecz biorąc dysertacja napisana jest poprawnym językiem to jednakowoż zdarzają się lapsusy językowe np. na str. 7 Doktorantka pisze: „Głównym zadaniem *Tudmana* było stworzenie tożsamości narodu (...)”- rodzi się pytanie czy jest to możliwe, by stworzyć tożsamość, skoro tożsamość narodowa, a o taką tu z całą pewnością chodzi to poczucie odrębności wobec innych narodów kształtowane przez czynniki narodotwórcze takie jak m.in. symbole narodowe, język, religia, historia, świadomość narodowa, więzy krwi, stosunek do dziedzictwa kulturowego, kultura terytorium. Nie zrozumiałe zdanie pojawia się na str. 11 czytamy: „Ze względu na niemożność dostępu do wszystkich źródeł wtórnych w niniejszej pracy autorka zajmie się również rekonstrukcją przebiegu procesów decyzyjnych”. Na str. 40 Doktorantka używa określenia: „zadawalająca definicja” – w tym miejscu pojawia się pytanie, jak to należy rozumieć. Podobna uwaga dotyczy sformułowania na str.55 „odpowiedzi respondentów stanowić będą psychologiczną spuścizną działalności *Franjo Tudmana*”.

- Doceniając staranny zapis przypisów, chcę jednak zwrócić uwagę na, z dużym prawdopodobieństwem omyłkowe, dosłowne powtórzenie dwóch przypisów, które przyporządkowane są dwóm identycznym treścią zamieszczonym w tekście zwartym, chodzi o przypis 83 i 87/str.30 i 31. Mam też zastrzeżenie do przypisu 321/ str. 97, w tekście czytamy wg Ewy Bujwid-Kurek zapis ten z perspektywy czasu był szczególnie istotny i świadczył o roztropności prawników, którzy „zabezpieczali” w ten sposób niepodległość republiki”, w przypisie „ibidem, s.57 co by oznaczało, spoglądając na przypis 56, że chodzi o *Konstytucje Republiki Chorwacji* z 22 grudnia 1990, tłum. T.M. Wójcik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa , s. 54.

Konkluzje

Dysertacja doktorska Pani mgr Karoliny Marii Skobejko jest efektem Jej zainteresowań badawczych, które rozwijała podczas pobytów naukowych na Uniwersytecie w Splicie i Osijeku. Znajomość języka chorwackiego umożliwiła Jej sięgnięcie po chorwackojęzyczną literaturę przedmiotu, co szczególnie warto odnotować. Doktorantka precyzyjnie dokonała selekcji starannie dobierając respondentów, z którymi przeprowadziła wywiady, tym samym wykazała się umiejętnością przeprowadzenia badań empirycznych. Pomysł badawczy uważam za jak najbardziej udany wpisujący się w tematykę będącą w zainteresowaniu i eksplorowaną w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki polityce i administracji. W mojej opinii, biografistyka znaczących polityków Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, a do takiej literatury zalicza się dysertacja doktorska Pani mgr Karoliny Marii Skobejko, zasługuje na nieustanne zainteresowania badawcze. Doceniając, że dysertacja ma charakter nie tylko *stricte* teoretyczny, co jest najczęstszą przypadłością prac naukowych z wspomnianej dyscypliny, a łączy w sobie wątki deskryptywne i eksploracyjne, w moim przekonaniu, jak najbardziej zasługuje na docenienie. W przedstawionej formie dysertację tę można uznać

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Nauk
Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych

ul. W. Reymonta 4
PL 30-059 Kraków

tel. + 48 12 663 25 36

+48 12 663 25 38

+48 12 663 25 40

+48 12 663 25 41

+ 48 12 663 27 93

+ 48 12 663 27 94

za nowatorską, dopełniającą namysł naukowy nad przywództwem politycznym sprawowanym przez *Franjo Tuđmana*.

Rekomendacja

In fine, biorąc pod uwagę powyższe, w mojej ocenie, przekazana mi do recenzji dysertacja doktorska Pani mgr Karoliny Marii Skobejko pt. "Franjo Tuđman jako przywódca polityczny" spełnia wymogi stawiane dysertacją doktorskim, choć nie jest zupełnie wolna od uwag, które z racji funkcji recenzenta pozwoliłam sobie zgłosić, a które bynajmniej znacząco nie obniżają wartości merytorycznej rozprawy.

W związku z czym z pełnym przekonaniem rekomenduję Radzie Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Wydziału Społeczno-Ekonomicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przekazanie tej dysertacji do dalszych etapów przewidzianych w przewodach doktorskich.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Nauk
Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych

ul. W. Reymonta 4
PL 30-059 Kraków

tel. + 48 12 663 25 36

+48 12 663 25 38

+48 12 663 25 40

+48 12 663 25 41

+ 48 12 663 27 93

+ 48 12 663 27 94

6 www.inp.uj.edu.pl